

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗВЕДЕНОГО ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ PROBLEMAL ASPECTS OF CONSOLIDATED EXECUTIVE PROCEEDINGS

Косяченко К.Е., к. ю. н.,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

*Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Гудова А.В., студентка IV курсу

*Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

В даній статті було здійснено науковий аналіз проблемних питань зведеного виконавчого провадження. Проаналізовано діяльність державного та приватного виконавця, а саме проблеми пов'язані з початком роботи нового суб'єкта примусового виконання (приватних виконавців) почали з'являтися проблемні питання, які стосуються виконання рішень судів та інших органів різними виконавцями (державними та приватними) щодо одного й того ж боржника. Дана стаття розкриває питання наявності кількох виконавчих документів щодо одного боржника у процедурі виконавчого провадження. А саме те, що на одне рішення суд може видати кілька виконавчих документів, які стосуються стягнення основної заборгованості або судового збору. В більш складних ситуаціях одне рішення суду допускає наявність кількох стягувачів. Також наведені приклади на практиці, які найчастіше трапляються, коли щодо одного боржника існує кілька рішень судів або інших органів, за якими стягнення здійснюється на користь кількох стягувачів. У зв'язку з цим законодавець створив «правило» зведеного виконавчого провадження, відповідно до якого виконавчі провадження про стягнення з одного й того ж боржника повинні бути об'єднані у зведене. Ця наукова стаття розкриває мету існування інституту зведеного виконавчого провадження. По-перше, це процесуальна економія, зокрема звернення стягнення на майно боржника відбувається в обсязі, необхідному для виконання всіх виконавчих документів. По-друге, дотримання принципу черговості та пропорційності розподілу стягнутих з боржника сум.

Ми зрозуміли, що в законодавстві України не має відносно чіткого поняття «зведеного виконавчого провадження», що є, в свою чергу, прогалиною в процесуальному законодавстві. Зведене виконавче провадження це об'єднання декількох відкритих виконавчих проваджень.

Також зроблено аналізи статей, які регулюють інститут зведеного виконавчого провадження. У науковій роботі зазначається, що правовідносини, які відбуваються під час здійснення примусового виконання рішень, складні й різноманітні за своїм змістом, складною є і взаємодія суб'єктів таких правовідносин. Також зазначається, що виконавче провадження являється завершальною стадією судового процесу та є примусовою для виконання.

Ключові слова: приватний виконавець, виконавче провадження, державний виконавець, зведене виконавче провадження, боржник, стягувач, суб'єкт примусового виконання, процесуальна економія.

In this article the scientific analysis of problematic issues of the consolidated enforcement proceedings was carried out. The activity of public and private executors is analyzed, namely the problems related to the beginning of the new subject of enforcement (private executors) began to appear problematic issues related to the implementation of decisions of courts and other bodies by different executors (public and private) on one and the same debtor. This article reveals the availability of several enforcement documents for one debtor in the enforcement proceedings. Namely, that for one decision the court may issue several enforcement documents relating to the recovery of principal or court fees. In more complex situations, one court decision allows the presence of several debt collectors. There are also examples in practice that most often occur when there are several decisions of one debtor of courts or other bodies, which are collected in favor of several debtors.

We realized that the legislation of Ukraine does not have a relatively clear concept of "consolidated enforcement proceedings", which, in turn, is a gap in the procedural legislation. Consolidated enforcement proceedings are a combination of several open enforcement proceedings.

Analyzes of articles regulating the institute of consolidated enforcement proceedings have also been made. The scientific work notes that the legal relations that occur during the enforcement of decisions are complex and heterogeneous in content, and the interaction of the subjects of such legal relations is complex. It is also noted that enforcement proceedings are the final stage of the trial and are enforceable.

Key words: private executor, enforcement proceedings, state executor, consolidated enforcement proceedings, debtor, debt collector, subject of enforcement, procedural economy.

Коли у боржника є декілька рішень щодо примусового виконання стягнення, то проробити такі рішення є ускладненою процедурою. Виконання рішень у межах різних виконавчих проваджень призводить до конкуренції процедур звернення стягнення на майно боржника, подібних до того, що мають місце у процедурі банкрутства. Тобто для вирішення цієї складної ситуації є необхідність об'єднання відкритих виконавчих проваджень в одне зведене виконавче провадження. Зведене виконавче провадження в Україні характеризується наявністю проблем у цій сфері. Тому ця тема є дуже важливою.

Виконавче провадження є чи не найважливішою стадією процесу судового провадження. Воно являється, як завершальною стадією судового процесу та є примусовою для виконання, оскільки рішення суду без його примусовості втрачає сенс, а сподіватися на добровільне виконання боржником у реаліях нашого часу не доводиться. Через те, що люди просто не збираються самостійно виконувати рішення, або віддавати борги. Ми звикли що за нас дуже часто все роблять інші люди. В такому

випадку й приходять на допомогу державні та приватні виконавці, які допомагають іншим людям отримати свої кошти від боржників. Водночас законодавство України, що регулює правовідносини на стадії примусового виконання судових рішень, не є досконалим та має прогалини, що призводить до витрачання фахівцями безлічі часу для того, щоб вирішити ту чи іншу ситуацію, а якщо вдається знайти вихід з лабіринту правових проблем, вони переїмаються, чи є він правильним та чи не буде логіка суду в даній ситуації інакшою [1].

Так як, виконавче провадження допускає наявність кількох виконавчих документів щодо одного боржника. Наприклад на одне рішення суду можуть видати кілька виконавчих документів, які стосуються стягнення основної заборгованості чи судового збору. Або коли у боржника декілька великих кредитів в одній чи в різних фінансових компаніях. В більшості таких складних ситуацій одне рішення суду допускає наявність кількох стягувачів.

Все частіше в практиці стало зустрічатись, коли у одного боржника в органі ДВС відкрито кілька виконавчих про-

ваджень про стягнення коштів, через це їх об'єднують у зведене виконавче провадження. Мета існування цього інституту це процесуальна економія, зокрема звернення стягнення на майно боржника відбувається в обсязі, необхідному для виконання всіх виконавчих документів, а також дотримання принципу черговості та пропорційності розподілу стягнутих з боржника сум [2]. Питання виконання зведеного виконавчого провадження регулюються Законом України «Про виконавче провадження» (далі – Закон) та Інструкцією з організації примусового виконання рішень, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5 (далі – Інструкція). Відповідно до п. 14 розділу III Інструкції, у разі якщо в органі державної виконавчої служби відкрито кілька виконавчих проваджень про стягнення коштів з одного боржника, вони об'єднуються у зведене виконавче провадження та виконуються державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження. Про об'єднання виконавчих проваджень у зведене виконавець вносить постанову. У разі відкриття виконавчого провадження щодо боржника, стосовно якого здійснюється зведене виконавче провадження, воно приєднується до зведеного виконавчого провадження, про що виконавцем вноситься постанова [3].

Під час дослідження проблематики зведеного виконавчого провадження насамперед викликає інтерес саме поняття зведеного виконавчого провадження. Ми довго шукали у Законі відповідь на «зведене виконавче провадження – це», але на це питання ні Інструкція, ні Закон не відповідає (на відміну від попередньої редакції Закону). Навіть Інструкція, яка повинна за своєю амбітною метою її авторів врегулювати всі аспекти роботи виконавця не дає чіткої відповіді на наше питання. Таким чином, мова може йти лише про загальноприйнятне розуміння зведеного виконавчого провадження.

Найбільш точніше про цю проблему висловлювались А. М. Авторгов та О. В. Соломко, які зазначали, що «таке викладення норми у відсильній формі є край невдалим, оскільки надає широке поле для її тлумачення». Ми з ними згодні, але саме поняття можна «насилно» витягнути зі статті 30 Закону України «Про виконавче провадження», а саме: зведеним виконавчим провадженням є провадження, в рамках якого здійснюється виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника. Для людини, яка не зовсім розуміється у юридичних поняттях, буде дуже важко розуміти цей зміст з Закону або Інструкції. Тому ці норми можна вважати нормами де юридична техніка на низькому рівні, тому що доводиться читати кілька разів та звертатися до думок інших юристів та науковців.

Тобто з зазначених статей вище ми бачимо, що Закон України «Про виконавче провадження» досить поверхнево визначає правильність роботи зі зведеними виконавчими провадженнями. А саме хто з приватних виконавців, на виконанні у яких перебувають окремі виконавчі провадження щодо одного боржника, має здійснювати зведене виконавче провадження так і незрозуміло, як і незрозуміло, чи об'єднуються в одне зведене виконавче провадження ті з проваджень, які відкриті щодо одного боржника одночасно як у державній виконавчій службі, так і у приватного виконавця. Намагання у практиці розтлумачити ч. 1 ст. 30 Закону як таку, що врегулює загальне правило щодо здійснення зведеного виконавчого провадження тим з виконавців, хто першим відкрив виконавче провадження щодо боржника незалежно від статусу виконавця (державний чи приватний) в окремих провадженнях не було підтримане Верховним Судом через очевидну невідповідність такого тлумачення змісту наведеної норми [4].

До того моменту, коли примусове виконання рішень здійснювалося виключно органами державної виконав-

чої служби проблем з об'єднанням декількох виконавчих проваджень в межах одного зведеного виконавчого провадження та передачі виконавчих проваджень від одного виконавця до іншого не виникало. Зведене виконавче провадження здійснювалося тим виконавцем, який першим відкрив виконавче провадження, а у випадках, коли ситуація вимагала передачі виконавчих проваджень від одного органу до іншого, таке питання вирішувалося керівництвом органу державної виконавчої служби, у якій здійснювалися виконавчі провадження, або ж керівництвом органу державної виконавчої служби вищого рівня. Але зрозуміло, що з появою інституту приватного виконавця підходи просто перестали працювати. Через цей досить новий інститут Закон України «Про виконавче провадження» передбачає декілька положень, що врегулюють питання об'єднання виконавчих проваджень у зведене виконавче провадження та передачі виконавчих проваджень від одного виконавця до іншого.

Згідно ч. 5 ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження» за заявою стягувача виконавчий документ може бути передано від одного приватного виконавця іншому або відповідному органу державної виконавчої служби, або від органу державної виконавчої служби – приватному виконавцю. Про передачу (прийняття до виконання) виконавчого документа виконавець вносить постанову. А у ст. 30 цього Закону зазначено, що виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження щодо такого боржника, у рамках зведеного виконавчого провадження. Виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється приватним виконавцем у рамках зведеного виконавчого провадження [4]. Зі змісту зазначеної норми одразу вбачається, що у разі надходження на виконання кількох виконавчих документів щодо одного боржника в органах державної виконавчої служби формується своє зведене виконавче провадження, враховуючи правила «першого державного виконавця, який відкрив виконавче провадження», а у приватного виконавця – своє зведене провадження, які фактично «не перетинаються», незважаючи на те, що мова може йти про одного й того ж боржника [5].

Зі всього вище перехованого можна виділити ще одну глобальну проблему зведеного виконавчого провадження це – суперечка двох законів, які не повинні один одному перечити. А саме Закону України «Про виконавче провадження» та Інструкції. Як зазначається з аналізу положень ст.ст. 5 та 30 Закону «Про виконавче провадження», наведених вище, об'єднання виконавчих проваджень у зведене виконавче провадження є обов'язковим лише щодо тих проваджень, які перебувають на виконанні в органах державної виконавчої служби. А саме об'єднання виконавчих проваджень, що перебувають на виконанні у приватних виконавців, зумовлюється волею стягувача. Однак, детально аналізуючи п. 14 розділу III Інструкції можна зрозуміти, що з організації примусового виконання рішень особливості об'єднання у зведене виконавче провадження декількох виконавчих проваджень, відкритих у органах державної виконавчої служби, всупереч вимогам Закону «Про виконавче провадження» зазначений порядок пунктом 15 цього ж розділу Інструкції, який був поширений і на виконавчі провадження, які перебувають на виконанні у приватних виконавців.

Отже, через це у приватних виконавців викликало (повністю зрозумілий) супротив та це стало предметом розгляду Верховного Суду. Як вважає О. Снідевич у своїй постанові від 05 грудня 2018 року у справі № 904/7326/17 Верховний Суд фактично визнав незаконним наведений вище пункт 15 розділу III Інструкції з організації примусового виконання рішень та зробив висновок, що передача виконавчого документа чи виконавчого провадження від приватного виконавця до іншого

приватного чи державного виконавця може здійснюватися лише за заявою чи згодою стягувача. Але все ж таки ми не до кінця згодні з таким рішенням О. Снідевича, так як вважаємо, що в постанові було більш роз'яснення цього пункту, а не визнання його незаконним. Можна говорити про те що Верховний Суд провів системний аналіз норм законів № 1403-VIII і 1404-VIII та зазначив, що законодавством визначено неоднаковий порядок дій для державних та приватних виконавців у разі надходження на виконання кількох виконавчих документів щодо одного боржника; допустив можливість одночасного виконання судових рішень щодо одного боржника різними виконавцями у випадку обрання стягувачем приватного виконавця для примусового виконання виконавчого документа, тоді як Інструкція не може визначати такого обов'язку [6]. Але у зв'язку з тим, що постанови Верховного Суду являються джерелами права, тоді таким своїм рішенням вони визнали формування єдиного зведеного виконавчого провадження за окремими виконавчими провадженнями про стягнення коштів з боржника не обов'язковим. Ми вважаємо, що є необхідність імперативного правила для цього інституту виконавчого провадження. Це є значним недоліком законодавства, тому що йде ускладнення опрацювання такого роду конфліктів, ускладняється також й визначення та виконання всіх рішень майнового характеру винесених стосовно боржника.

Також є проблемним питанням можливість одночасного проведення виконавчих дій саме кількома виконавцями щодо одного боржника. Закон передбачає можливість об'єднання виконавчих проваджень у зведене лише стосовно рішень, які знаходяться на виконанні в одного приватного виконавця, або рішень, які знаходяться на виконанні в органах державної виконавчої служби. Отже, об'єднання не відбувається у таких випадках: наявність кількох виконавчих документів, виданих на одне рішення; наявність кількох рішень одночасно на виконанні у приватних виконавців; наявність кількох рішень одночасно на виконання у приватних виконавців та органів державної виконавчої служби [7].

Крім цього є дуже багато не вирішених питань на які у законодавстві немає на даний момент відповідей. Наприклад, не зрозуміло як виконавці повинні накладати арешт на майно чотирьох виконавцями, а саме чи є для них перешкодою це для проведення чотирьох наступних описів майна, чотирьох оцінок і можливої передачі майна на реалізацію. Зрозуміло, що якщо такий випадок станеться у практиці державних виконавців, то всередині системи державної виконавчої служби вони можуть домовитись між собою та знайти компроміс. Але чи є подібне між приватними виконавцями, або хто саме повинен поступитись в цьому випадку? Законодавець не дає жодної відповіді на ці запитання.

Також можна ще зазначити, що у практиці такі проблеми виливаються у випадки, коли у державного виконавця знаходиться виконавче провадження або зведене виконавче провадження стосовно певного боржника, а до приватного виконавця звертається інший стягувач із заявою про примусове виконання рішення щодо стягнення коштів з того ж боржника. Тобто, згідно нашої ст. 30 Закону, підстав для об'єднання цих проваджень у зведене немає. А далі приватний виконавець, наприклад, стягнув з боржника кошти швидше ніж державний виконавець, звідси є питання, чи не буде при цьому порушені

права стягувачів, рішення на користь яких виконується державним виконавцем? Ми вважаємо, що буде, через те, що у боржника можуть, наприклад, закінчитись кошти або він може звільнитись з роботи, тобто випадків багато. Але якщо все буде добре й рішення на користь якого виконавець державний виконавець буде задовільнено, то й проблем, звісно, не буде.

Але це питання на даному проміжку часу немає вирішення, тому що якщо діяти у інтересах державних виконавців, які трошки повільніше працюють ніж приватні виконавці (так показує практика, а також у приватних виконавців більше своєї ініціативності), тобто чітко вказавши, що зведене виконавче провадження все ж таки знаходиться лише у державному виконавці, який першим відкрив його, то фактично це знецінює всю реформу, як зазначили Соломко та Авторгов, через такий спосіб боржник буде робити дружнього кредитора навіть на незначну суму, та тягнути у низ всі інші провадження щодо себе в одному органі ДВС. Отже, цю проблему потрібно вирішувати, можливо, пріоритетом стягнення все ж таки надавати тому виконавцю, який перший виявив майно боржника та розпочав процес звернення на нього стягнення. Інші виконавці зможуть приєднуватись своїми виконавчими провадженнями до провадження виконавця, який має пріоритет. Але все ж це питання є та залишається дискусійним та має бути вирішеним нашими законодавцями.

Отже з усього вище сказаного можна підвести підсумки, що інститут зведеного виконавчого провадження має велику кількість проблем у своїй системі. Проблеми дуже потужні та, як ми вважаємо, негайні для вирішення. Цей інститут зовсім недопрацьований. По-перше, звісно, потрібно розібратись до кінця з терміном у самому законодавстві, що ж таке зведене виконавче провадження, щоб люди не юридично підковані також змогли прочитати та швидко зрозуміти що це таке. По-друге потрібно розібратись у прогалинах, а саме протиріччях важливих Законів для виконавчого провадження, Закону України «Про виконавче провадження» та Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень. Також дуже ускладнює роботу відносно новий інститут приватних виконавців. Тому що, через них є багато нових проблем. Є багато пропозицій, як полегшити ці проблеми, по-перше можна було б робити пріоритети, наприклад пріоритет стягнення дається тому виконавцю, який першим знайшов майно боржника та розпочав процес звернення на нього стягнення, всі інші виконавці зможуть приєднуватись зі своїми виконавчими провадженнями до провадження саме того виконавця, який має пріоритет. Саме така практика в Литві, а ще є один варіант. Як під час стягнення державним, так і під час стягнення приватним судовим виконавцем стягнута з боржника сума надходить на задоволення вимог стягувачів, у тому числі за виконавчими документами, що перебувають у інших судових виконавців, у межах адміністративно-територіальної одиниці. Ми вважаємо, що слід ввести якимось чітке правило щодо цього, наприклад визначення виконавця у зведеному виконавчому провадженні повинно бути запроваджено судом за поданням одного з виконавців, що здійснюють виконавче провадження стосовно боржника, або ж за заявою одного зі стягувачів, які хочуть певного виконавця. Тобто, на наш погляд, зведене виконавче провадження досить недопрацьований інститут, який потрібно робити більш досконалим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калічак В. Зняття арешту з майна боржника після закінчення виконавчого провадження. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/vikonavche-provadhennya/znuyattya-areshtu-z-mayna-borzhnika-pislya-zakinchennya-vikonavchogo-provadhennya.html>
2. Авторгов А., Соломко О. Проблемні аспекти зведеного виконавчого провадження. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/vikonavche-provadhennya/problemni-aspekti-zvedenogo-vikonavchogo-provadhennya.html>
3. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : Наказ Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12/conv#n2433>
4. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

5. Снідевич О. Правове регулювання зведеного виконавчого провадження у законодавстві України про виконавче провадження. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/2/part_2/17.pdf
6. Постанова Верховного Суду від 05 грудня 2018 року у справі № 904/7326/17. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/78534731>
7. Селезньов М. О. Проблемні питання зведеного виконавчого провадження в умовах змішаної системи виконання рішень (м. Київ, 30 березня 2018 року) / ред. кол.: Шкляр С. В., Фурса С. Я., Снідевич О. С. Київ : Видавництво «Юстон». 2018. С. 169–172.